

NOVEL·LA CATALANA DEL SEGLE XX (1900-1939)

Curs: 2007-2008	Codi: 28669	Crèdits: 6
Cicle: Segon	Tipus d'assignatura: Obligatòria	Semestre: Segon

PROFESSOR(S)

[Jordi Castellanos](#)

DESCRIPCIÓ GENERAL, OBJECTIUS I REQUISITS PREVIS

S'estudiarà la novel·la catalana del segle XX en relació amb l'evolució del gènere a Europa. Tanmateix, atesa l'amplitud del tema i per tal d'aprofundir millor en l'anàlisi del gènere (i tenint en compte que dins el primer cicle s'ha estudiat amb més profunditat la novel·la modernista i que en el segon cicle s'ofereix una assignatura de narrativa catalana, que se centrarà en la postguerra), l'assignatura s'ocuparà bàsicament dels anys d'entreguerres, 1918-1939. S'estudiaran els corrents, els autors i les obres; la funció del gènere i el seu encaix en la vida cultural. Amb aquest objectiu, es llegiran i s'estudiaran a classe textos teòrics, fragments d'obres catalanes i estrangeres i, en la seva totalitat, algunes de les obres més representatives del període.

L'estudiant haurà de conèixer, en finalitzar el curs, quins són els corrents, els autor i les obres més significatives del període, la seva relació amb els corrents novel·lístics de l'Europa contemporània i, també, quina és la funció i el sentit del conreu de la novel·la a la Catalunya del període estudiat: els lligams entre el gènere i el públic i les relacions amb la vida cultural i social del període.

ESBÓS DEL TEMARI

1. Antecedents:

- 1.1. Novel·la i societat. La funció del gènere al món contemporani.
- 1.2. La novel·la en els primers anys del segle XX. Crisi del Naturalisme i crisi del gènere. Les solucions dins del Modernisme.

2. La novel·la i el conte en el Noucentisme.

- 2.1. L'Estètica arbitrària i els intents d'adaptació del gènere. Propostes i posicions de Josep Carner i Eugeni d'Ors. Novel·la i públic: el mercat literari.
- 2.2. La necessitat de la novel·la: Josep Carner i l'Editorial Catalana.
- 2.3. El conte. El conte meravellós (la rondalla); costumisme i crònica ciutadana; l'anotació psicològica. Conte, prosa, poesia. Conte i ironia. El conte a partir de 1918: Josep Carner, E. J. Martínez Ferrando, E. Duran i Reynals, Carles Soldevila, altres.

Lectura de: Eugeni d'Ors, *Gualba, la de mil veus* (1915)

3. La novel·la popular

- 3.1. L'evolució de les formes de producció i consum de la novel·la popular. El fulletó. Les col·leccions de novel·la curta. Les grans col·leccions del País Valencià: d' "El Cuento del Dumenche" a "Nostra Novel·la". I a Catalunya: "La Novel·la Nova". "La Novel·la d'Ara". Altres.
- 3.2. Les formes de la novel·la de consum. L'èxit de la novel·la rosa i el fracàs dels altres gèneres. Josep M. Folch i Torres i la "Biblioteca Gentil". Clovis Eimeric i la "Biblioteca Damisel·la".
- 3.3. Autors cultes i novel·la popular. La valoració de la novel·la detectivesca.

Lectura de: Clovis Eimeric, *La puntaire* (1927)

4. La situació de la novel·la entre 1925 i 1936.

- 4.1. La crisi del Noucentisme i els nous models d'organització de la vida cultural. El debat entorn de la novel·la. Josep M. de Sagarra i la defensa del gènere. Carles Riba i "Una generació sense novel·la".
- 4.2. La nova organització de la vida cultural. La formació d'un públic. La significació del gènere i l'esclat de 1925.
- 4.3. El món editorial. Llibreria Catalònia ("Biblioteca Univers"). Editar sense editor: Edicions Diana i La Mirada. Edicions Proa. Quaderns Literaris i Edicions de la Rosa dels Vents. Altres. Traduccions. La creació de models.
- 4.4. Els premis de novel·la. El premi Crexells.
- 4.5. La crítica especialitzada. Domènec Guansé. Maurici Serrahima. Ramon Esquerra. Rafael Tasis.

5. Els corrents novel·lístics

- 5.1. La defensa del realisme i la reaparició dels novel·listes modernistes. Evolució formal i

temàtica de la novel·la modernista. Novel·la i autobiografia. Joan Puig i Ferrer. Prudenci Bertrana. Pere Coromines. Joan Santamaria. Altres: Josep M. Francès. Lluís Capdevila.

Lectura de: Prudenci Bertrana, *Jo! Memòries d'un metge filòsof* (1925)

5.2. La novel·la psicològica. Psicologia i moral. El flux de la consciència: les formes del monòleg interior. Velles i noves maneres de novel·lar.

5.2.1. La novel·la psicològica tradicional i els intents de renovació. Miquel Llor. Domènec Guansé. Carles Soldevila.

Lectura de: Miquel Llor, *Laura a la ciutat dels sants* (1931)

5.2.2. Josep Maria de Sagarra: La persistència de les velles formes i l'aproximació a la novel·la psicològica

Lectura de: Josep M. de Sagarra, *Vida privada* (1932)

5.2.3. El grup d'escriptors: Maria Teresa Vernet, Carme Montoriol, Rosa Maria Arquimbau, Aurora Bertrana. Els inicis de Mercè Rodoreda.

5.3. L'evolució del gènere en els anys trenta. La ruptura de les convencions. Desmitificació i caricatura.

5.3.1. El grup de Sabadell. L'herència de l'humor carnerià. C.A. Jordana, un antecedent. Joan Oliver i la ruptura moral. Francesc Trabal i la ruptura formal.

Lectura de: Francesc Trabal, *Vals* (1936)

5.3.2. El cercle d'influència. Els inicis de Mercè Rodoreda i Pere Calders.

5.4. Altres vies de renovació. El retorn al Modernisme. Mite i desmitificació. La literatura de la "condició humana"

5.4.1. Deformació caricaturesca i mite personal: Salvador Espriu.

5.4.2. Els inicis de Llorenç Villalonga.

5.4.3. Sebastià Juan Arbó.

5.5. Crònica, conte i novel·la durant la guerra civil.

6. Prosa narrativa no imaginativa. Formes de substitució de la ficció. Memòries, periodisme, reportatge. Josep Pla, Lluís Nicolau d'Oliver, Antoni Rovira i Virgili, Joan Santamaria, Ferran Soldevila, Josep M. de Sagarra. Altres.

Nota: els llibres de lectura proposats són indicatius. En començar el curs es decidirà la llista definitiva.

TUTORIES INTEGRADAS

Al llarg del curs, cada estudiant haurà de fer un mínim de tres sessions amb el professor de seguiment de l'elaboració del treball.

BIBLIOGRAFIA ESSENCIAL

I. Fonts

- *Ramon ESQUERRA, *Lectures europees*, Barcelona, Publicacions de "La Revista", 1936.
- Domènec GUANSÉ, *Abans d'ara (retrats literaris)*, Barcelona, Aymà, 1966.
- Manuel de MONTOLIU, *Breviari crític*, 6 vols., Barcelona-Tarragona, 1926-1981.
- Alexandre PLANA, *Les valors del nostre Renaixement*, Barcelona, Edicions 62, 1976.
- *Carles RIBA, *Obres completes. Vol II: Assaigs crítics*, Barcelona, Edicions 62, 1967.
- *Rafael TÀSIS, *Una visió de conjunt de la novel·la catalana*, Barcelona, Publicacions de "La Revista", 1935.
- *Armand OBIOLS, *Buirac*, Sabadell, Fundació La Mirada, 1996.
- Just CABOT, *Indignacions i provocacions*, Barcelona, Edicions 62, 1992.

II. Bibliografia general

- Carme ARNAU, *Marginats i integrats en la novel·la catalana (1925-1938)*, Barcelona, Edicions 62, 1987.
- Assumpció BERNAL I GIMÉNEZ, *La narrativa valenciana de preguerra*, València, Institut de Filologia Valenciana-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1987.
- *Maria CAMPILLO, *El conte de 1911 a 1939*, Barcelona, Edicions 62, 1983.
- Maria CAMPILLO, *Contes de guerra i revolució (1936-1939)*, Barcelona, Laia, 1982.
- Jordi CASTELLANOS, "Barcelona: ciutat i literatura", dins *Literatura, vides, ciutats*, Barcelona, Edicions 62, 1997, ps. 137-185.
- Joaquim MOLAS, dir., *Història de la literatura catalana. Part Moderna*. Vols. VIII, IX i X, Barcelona, Editorial Ariel, 1986-1987.
- Vicent SIMBOR ROIG, "La lluita per la normalització de la narrativa valenciana durant el primer terç del segle XX", dins *Actes del setè Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1986, ps. 127-157.
- *Alan YATES, *Una generació sense novel·la?*, Barcelona, Edicions 62, 1975.

III. Sobre autors (selecció) Bibliografia específica per temes

1. La novel·la i el conte en el Noucentisme.

- Josep M. CAPDEVILA, Eugeni d'Ors. Etapa barcelonina (1906-1920), Barcelona, Publicacions de La Revista, 1965.
- Jordi CASTELLANOS, "Josep Carner i la literatura narrativa", dins Josep Carner. Llengua, prosa, poesia, ps. 31-62.
- Jordi CASTELLANOS, "Les figuracions de la fantasia. Eugeni d'Ors i la novel·la", Els Marges, núm. 50 (juny 1994), ps. 10-27.
- Marcel ORTÍN, La prosa literària de Josep Carner, Barcelona, Quaderns Crema, 1996.
- Marina GUSTÀ, "Pròleg" a JOSEP M. DE SAGARRA, Paulina Buxareu, Barcelona, Laia, 1980, ps. 9-20.
- Vicent ALONSO, Entre la poesia en prosa i el conte literari (Sobre la literatura d'E. Martínez Ferrando), Barcelona, Institut de Filologia Valenciana-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1992.
- Maurici SERRAHIMA, "La prosa de Josep Carner", dins Josep CARNER, Obres completes, Barcelona, Editorial Selecta, 1968, ps. 807-825.

2. La novel·la popular

- Just ARÉVALO, *La cultura de masses a la Barcelona del nou.cents*, Barcelona, Curial Edicions Catalanes-Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2002.
- S. COMELLAS i al., "La novel·la d'Ara", *Faig*, núm. 15 (octubre 1981), ps. 24-31.
- Josep IBORRA, "Nostra Novel·la", dins "La generació del 1930 i el seu temps", *Llir entre cards*, núm. 4 (València, 1985), ps. 154-168.
- Q. D. LEAVIS, *Fiction and the Reading Public*, London, Chatto & Windus, 1932.
- Terry LOVELL, *Consuming Fiction*, London, Verso, 1987.
- Dwight MACDONALD, "Masscult y midcult", dins *Industria cultural y sociedad de massas*, Caracas, Monte Avila Editores, 1969, ps. 65-153.
- Josep MIRACLE, *Josep M. Folch i Torres*, Tàrraga, Camps Calmet, 1971.
- *Joaquim MOLAS, "La cultura catalana i la seva estratificació", dins *Reflexions crítiques sobre la cultura catalana*, Barcelona, Dept. de Cultura de la Generalitat de Catalunya, 1983, ps. 131-155.
- Joaquim MOLAS, "Les col·leccions de novel·la curta", *Serra d'Or*, XXX, núm. 342 (abril 1988), ps. 60-65.
- Francesc PÉREZ I MORAGON, *Nostra Novel·la. Antologia*, València, Institució Alfons el Magnànim, 1985.
- Núria PI I VENDRELL, *Bibliografia de la novel·la sentimental publicada en català entre 1924 i 1938*. Barcelona, Diputació de Barcelona, 1986.
- Federico Carlos SAINZ DE ROBLES, *La promoción de "El Cuento Semanal" 1907-1925*, Madrid, Espasa-Calpe, 1975.

3. La situació de la novel·la entre 1925 i 1936

- Jordi CASTELLANOS, "Mercat del llibre i cultura nacional (1882-1925)", *Els Marges*, núm. 56 (octubre 1996), ps. 5-38.
- Jordi CASTELLANOS, "Carles Riba i la novel·la" en *Actes del Simposi Carles Riba*. (ISBN 84-7202-816-X), Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1986, ps. 255-263.
- Joan FUSTER, "L'aventura del llibre català", dins *Commemoració dels 500 anys del primer llibre imprès en català. 1474-1974*, Barcelona, Fundació Carulla, 1972.
- *Jacqueline HURTLEY, *Josep Janés. El combat per la cultura*, Barcelona, Curial, 1986.
- *Albert MANENT, *Escriptors i editors del nou-cents*, Barcelona, Curial, 1984. Especialment: "Antecedents i història d'una aventura cultural: Edicions Proa", ps. 180-197.
- *Francesc VALLVERDÚ, "L'edició catalana de 1923 a 1930", *Els Marges*, núm. 9 (gener 1977), ps. 23-50.

4. Els corrents novel·lístics

- Carme ARNAU, *Introducció a la narrativa de Mercè Rodoreda*, Barcelona, Edicions 62, 1979.
- Carme ARNAU, "Sebastià Juan Arbó o la tragèdia de la soledat", *Els Marges*, núms. 18-19 (gener-maig 1980), ps. 3-18.
- Miquel BACH, "Francesc Trabal, un humor impossible", dins F. TRABAL, *De cara a la paret*, Barcelona, Edicions dels Quaderns Crema, 1981, ps. 9-28.
- Josep M. BALAGUER, "Pròleg" a Sebastià JUAN ARBÓ, *Hores en blanc*, Barcelona, Laia, 1982, ps. 7-26.
- Josep M. BALAGUER, "Sebastià Juan Arbó i la crisi d'uns models culturals en la Catalunya dels anys 30", *Els Marges*, núm. 50 (juny 1994), ps. 105-113.
- Josep M. BALAGUER, "Armand Obiols critica els companys de Sabadell", *Els Marges*, núm. 53 (setembre 1995), ps. 47-63.
- Amanda BATH, *Pere Calders: ideari i ficció*, Barcelona, Edicions 62, 1987.
- Carme Puig, ed., *Pere Calders i el seu temps*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2003.
- J. M. BENET I JORNET, "Visita al laberint grotesc de Salvador Espriu", *Els Marges*, núm. 7 (juny 1976), ps. 115-121.
- J. M. BENET I JORNET, "C.A. Jordana, més enllà de la pulcritud", *Els Marges*, núm. 1 (maig

- 1974), ps. 110-114.
- Sergi BESER, "Pròleg" a Sebastià JUAN ARBÓ, *Obra catalana completa. I: Terres de l'Ebre*, Barcelona, Edicions 62, 1966, ps. 7-26.
 - Maria CAMPILLO, "Situació i sentit d'Una mena d'amor, de C.A. Jordana", *Els Marges*, núm. 11 (setembre 1977), ps. 101-109.
 - M. CAMPILLO, "Pròleg" a C.A. JORDANA, *Quimet dels Lleopards i altres contes*, Barcelona, Laia, 1983, ps.7-33.
 - M. CAMPILLO, "Introducció" a Maria Teresa VERNET, *Les algues roges*, Barcelona, La Sal Edicions de les dones, 1986, ps. v-xxxi.
 - M. CASACUBERTA-M. GUSTÀ, EDS., *De Rusiñol a Monzó. Humor i literatura*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1996 (Estudis sobre la ironia, Rusiñol, Carner, Trabal, Pla i Calders)
 - J. CASTELLANOS, *Escriure amb el ritme de la sang. La represa de la novel·la catalana (1925-1929)*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans, 2005.
 - J. CASTELLANOS, "Josep Pla i la novel·la", dins en Gloria Granell-Xavier Pla, eds., *Josep Pla, memoria i escriptura. Actes del Col·loqui de l'any Pla*, Girona, Universitat de Girona, 2001, ps. 35-64
 - Josep M. CASTELLET, *Josep Pla o la raó narrativa*, Barcelona, Destino, 1978.
 - Xavier FORT I BUFILL, *Puig i Ferrer i El cercle màgic*, Barcelona, Edicions Proa, 1975.
 - Guillem Jordi GRAELLS, "Teoria literària i marginació", dins J. PUIG I FERRETER, *Vida interior d'un escriptor*, Barcelona, Editorial Selecta, 1973, ps. 7-15.
 - Guillem J. GRAELLS, "Nota sobre Servitud i la narrativa puigferreriana", Epíleg a J. PUIG I FERRETER, *Servitud*, Barcelona, Nova Terra, 1973, ps. 201-211.
 - Domènec GUANSÉ, "Vida i obra de Carles Soldevila", dins C. SOLDEVILA, *Obres completes*, Barcelona, Editorial Selecta, 1967, ps. xiii-xxxi.
 - Domènec GUANSÉ, "L'obra en prosa de Josep Maria de Sagarra", dins Josep M. DE SAGARRA, *Obres completes, II: Prosa*, Barcelona, Editorial Selecta, 1975, ps. xiii-xxxi.
 - Marina GUSTÀ, "Notes sobre Vida privada", *Els Marges*, núm. 22-23 (maig-setembre, 1981), ps. 33-48.
 - Josep M. LLOMPART, "Mort de dama, de Llorenç Villalonga", dins *Guia de Literatura catalana contemporània*, Barcelona, Edicions 62, 1973, ps. 225-227.
 - Joan Lluís MARFANY, "Els greuges de Prudenci Bertrana", dins *Aspectes del Modernisme*, Barcelona, Curial, 1975, ps. 231-252.
 - Joan MELCION, "Pròleg" a Pere CALDERS, *Invasió subtil i altres contes*, Barcelona, Edicions 62, 1978, ps. 5-16.
 - Joaquim MOLAS, "Notes sobre el Quadern gris de Josep Pla, dins *Miscel·lània Sanchis Guarner, I*, València, Universitat de València, 1984, ps. 225-232.
 - Dolors OLLER, "Pròleg" a Francesc TRABAL, *Judita*, Barcelona, Edicions 62, 1977, ps. 7-15.
 - Iolanda PELEGRÍ-Pilar MONNÉ-M.P. JORDÀ, "Miquel Llor", *Estudios escénicos*, núm. 20 (1974), ps. 41-83.
 - Iolanda PELEGRI-Pilar MONNÉ, "Pròleg" a M. LLOR, *Viatge a qui sap on*, Barcelona, Edicions 62, 1977, ps. 5-16.
 - Jordi PINELL, *Francesc Trabal i les seves novel·les*, Roma, Università degli Studi "La Sapienza", 1983.
 - Neus REAL, *Mercè Rodoreda: L'obra de preguerra*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2005.
 - E. VALVERDE LLOR, *Evocació biogràfica de Miquel Llor*, Barcelona, 1983.
 - Jaume VIDAL ALCOVER, *Llorenç Villalonga i la seva obra*, Barcelona, Curial, 1980.

IV. Bibliografia complementària

- R.M. ALBÉRES, *Histoire du roman moderne*, Paris, Éditions Albin Michel, 1961. Versió castellana: *Historia de la novela moderna*, México, UTEHA, 1966.
- Andrés AMORÓS, *Introducción a la novela contemporánea*, Madrid, Cátedra, 1981.
- Mijail BAJTIN, *Teoría y estética de la novela*, Madrid, Taurus, 1989.
- Walter ALLEN, *The English Novel*, Harmondsworth, Penguin Books, 1954.
- M. BAQUERO GOYANES, *Estructuras de la novela actual*, Barcelona, Planeta, 1970.
- Jean BONAMOUR, *Le roman russe*, Paris, P.U.F., 1979.
- *Malcolm BRADBURY, *Possibilities. Essays on the State of the Novel*, London, Oxford U.P., 1973.
- *Leon EDEL, *The Modern Psychological Novel*, Gloucester, Peter Smith, 1972. 1a ed.: *The Psychological Novel. 1900-1950* (1955).
- *Robert HUMPHREY, *Stream of Consciousness in the Modern Novel*, Berkeley, University of California Press, 1954.
- *Michel RAIMOND, *La crise du roman. Des lendemains du Naturalisme aux années vingt*, Paris, José Corti, 1966.
- *Michel RAIMOND, *Le roman depuis la Révolution*, Paris, Armand Colin, 1967.
- Enric SULLA, ed., *Poètica de la narració*, Barcelona, Editorial Empúries, 1985.
- Jean-Yves TADIÉ, *Le roman au XXe. Siècle*, Paris, Pierre Belfond, 1990.
- Benito VARELA JACOME, *Renovación de la novela en el siglo XX*, Barcelona, Destino, 1967.
- 15. Raymond WILLIAMS, *The English Novel. From Dickens to Lawrence*, Frogmore, Paladin, 1974.

FORMA D'AVUACIÓ

Per superar l'assignatura l'estudiant haurà de participar en el treball de seminari que es farà a les classes: llegir prèviament els textos i preparar-los per al debat a classe; a més, haurà d'aprovar un examen que constarà de dues parts: la primera de comentari d'un text teòric que permeti desenvolupar alguna de les qüestions plantejades a classe i, la segona, de comentari d'un fragment d'una de les obres de lectura obligatòria. I haurà de elaborar un treball, que podrà ser col·lectiu, centrat en l'estudi (i, si es possible, presentació a classe) d'una d'aquestes obres de lectura obligatòria. Per passar l'assignatura caldrà haver aprovat, per separat, l'examen i el treball i la nota final sortirà del promig entre les dues notes obtingudes. Per a la recuperació es guardarà, només dins del mateix curs, la nota de la part aprovada.

ALTRES DADES

Els estudiants podran trobar al Campus Virtual de l'Autònoma un dossier de textos i materials d'ajut per a l'estudi de l'assignatura.
